

ГРЕКУ РУДОЛЬФ ХАРИТОНОВИЧ

(До 80-річчя від дня народження)

Греку Рудольф Харитонович – відомий вчений, розробник методу гравіметричної томографії, лауреат Державної премії України.

Народився Р.Х. Греку 21 травня 1937 р. у м. Владивосток у сім'ї службовця порту. Батько його, Харитон Іванович Греку, працював начальником різних портів, у 1956-1957 рр. був заступником начальника Першої радянської антарктичної експедиції.

Рудольф Харитонович закінчив Ленінградське вище інженерно-морське училище ім. адмірала С.В. Макарова. У 1971 р. став кандидатом фізико-математичних наук. З 1966 р. досліджував рельєф морського дна: на 1966-1970 рр. припадає його робота у Калінінградському відділенні Морського гідрофізичного інституту АН СРСР (м. Калінінград), на 1970-1989 рр. – у Морському гідрофізичному інституті АН УРСР (м. Севастополь). Там він працював на різних посадах – старшого наукового співробітника, завідувача лабораторії, заступника директора інституту з наукової роботи, керівником Експериментального відділення Морського гідрофізичного інституту АН УРСР. З 1989 р. і дотепер діяльність Р.Х. Греку пов'язана з Інститутом геологічних наук НАН України.

Науковий доробок вченого становить понад 163 наукових праць. Він є розробником нового напрямку досліджень в геології – гравітометричного аналізу глибинної будови надр. Розроблений та запатентований ним метод гравіметричної томографії дозволяє без розвідного буріння на підставі лише супутникових даних візуалізувати глибинні щільнісні неоднорідності та будувати необмежені по протяжності розрізи, які в глибину сягають 5300 км (глибини ядра), що дає можливість бачити структурну картину надр та послідовності взаємодій глибинних структур. У комбінації з іншими супутниковими методами, які визначають сантиметрові зміщення земної поверхні, метод гравіметричної

томографії дозволяє проводити інтерпретацію та визначати геологічну природу цих зміщень. Цей надзвичайно економічний, сучасний й новаторський метод вже знайшов широке використання, а в подальшому може використовуватись значно ширше для попередження надзвичайних ситуацій, моніторингу великих блокових споруд, пошуку родовищ нафти і газу та наукових досліджень з метою вивчення динаміки літосфери і фундаментальних проблем глибинної будови, зокрема у важкодоступних полярних регіонах.

За часи роботи в Морському гідрофізичному інституті основні напрями досліджень Р.Х. Греку включали вивчення рельєфу дна і геофізичних полів Світового океану, автоматизацію досліджень рельєфу морського дна і навігації, високоточні визначення топографії морської поверхні та геоїду за супутниковими даними з метою виявлення нафтогазоносних родовищ на шельфі, а також газогідратів на

великих глибинах у Чорному й Азовському морях. Він був керівником 7-ї океанографічної експедиції НДС «Академік Вернадський» в Атлантичному океані (1973 р.). Ним були організовані і проведені комплексні геолого-геофізичні дослідження маловідомого розлому Серединно-Атлантичного хребта на 7° пн. ш. За результатами цих досліджень в Міжнародному геолого-геофізичному Атласі ЮНЕСКО (1999 р.) цей розлом названо «Розломом Вернадського». За безпосередньої участі і під керівництвом Р.Х. Греку в антарктичних експедиціях на науково-дослідних судах і шлюпках Зодіак проведено детальні дослідження рельєфу дна і складено нові карти на необстежені райони та інші області наукових і промислово-економічних інтересів України в Західній Антарктиці.

Останні 25 років дослідження вченого присвячені аналізу структурних особливостей геологічної будови, тектоніко-геодинамічному аналізу глибинної будови Антарктики і регіонів

України з використанням супутникових методів, в тому числі й методу гравіметричної томографії. Широко використовувався метод супутникової радіолокаційної інтерферометрії для оцінки екологічного стану та прогнозування явищ деформації поверхні і зсувів у напружених техногенних регіонах України. Оброблені матеріали морських досліджень рельєфу дна було використано для складання батиметричних карт, зокрема в новій Міжнародній батиметричній карті Південного океану, створеній в 2013 р. під егідою Міжнародного наукового комітету з Антарктичних досліджень (SCAR). За результатами досліджень Р.Х. Греку видано «Атлас глибинної будови Антарктики за даними гравіметричної томографії».

Науковець бере участь у розробці фундаментальних наукових програм НАН України та у

міжнародних програмах і проектах, зокрема у впровадженні Програми досліджень України в Антарктиці. Він є членом Європейського геофізичного союзу, членом групи з використання дистанційних методів в геології Британської геологічної служби, представником України в програмі SCAR зі складання батиметричної карти Південного океану (IBCSO).

У 2015 р. Р.Х. Греку отримав Державну премію України в галузі науки і техніки за цикл наукових праць «Структура і динаміка геофізичних полів як відображення еволюції та взаємодії геосфер в Антарктиці».

Щиро вітаємо ювіляра, бажаємо міцного здоров'я, натхнення, подальших творчих успіхів.

Редколегія «Геологічного журналу»